

Folketingets Socialudvalg

Departementet

Holmens Kanal 22
1060 København K

Tlf. 3392 9300

Fax. 3393 2518

E-mail sm@sm.dk

Dato: 31. marts 2011

DHO/ J.nr. 2011-1539

Under henvisning til Folketingets Socialudvalgs brev af 21. marts 2011 følger hermed socialministerens endelige svar på spørgsmål nr. 297 (SOU Alm. del).

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Martin Henriksen (DF).

Spørgsmål nr. 297:

”Ministeren bedes, eventuelt med bidrag fra andre relevante ministerier, kommentere ”Skitse til dansk handlingsplan for bekæmpelse af børnefattigdom, februar 2011, jf. SOU alm. del - bilag 198, herunder give en oversigt over hvor mange af de nævnte initiativer, der allerede er helt eller delvist gældende i dag.”

Svar:

Regeringen har et klart mål om at bekæmpe fattigdom og sikre lige muligheder for alle. Det gælder også børn, der vokser op i familier, der af forskellige årsager ikke har de samme forudsætninger for at støtte op om deres børn som andre familier. Derfor er flere af elementerne i den omtalte handlingsplan også områder, som regeringen i dag har fokus på.

Det er vigtigt at pointere, at regeringen ser fattigdom som et flerdimensionelt og komplekst problem, der ikke alene handler om mangel på økonomiske ressourcer, men også om mangel på sociale, beskæftigelsesmæssige, uddannelsesmæssige og sundhedsmæssige ressourcer til at klare hverdagen.

Fattigdom handler ikke alene om at ligge over eller under en økonomisk grænse. Lav indkomst alene siger ikke noget om den enkelte families samlede situation og ressourcer til at klare hverdagen og deltage aktivt i samfundet. Man kan godt være en god forælder, selvom man har en lav indkomst, lige så vel som man kan have behov for hjælp og støtte, selvom man objektivt set har en højere indkomst.

Hvis vi kun kigger på indkomsten, risikerer vi at overse andre vigtige faktorer, der har betydning for den enkelte families samlede situation og ressourcer, som for eksempel boligforhold, uddannelsesniveau, beskæftigelsesmuligheder og sundhedssituation.

For regeringen handler det grundlæggende om at se på de bagvedliggende problemer og finde løsninger, som kan gøre folk i stand til at komme ud af fattigdomssituationen, eller forebygge, at de kommer i den. De mennesker, som kan, skal på sigt hjælpes til at kunne klare sig selv og derved opnå den menneskelige værdi, som ligger i at kunne tage vare på sig selv og sin familie. De mennesker, som ikke kan, har vi naturligvis et samfundsmæssigt ansvar for at tage hånd om og give den bedst mulige hjælp og støtte.

Det er særligt bekymrende, hvis børn vokser op under vilkår, hvor der ikke tages hånd om deres behov. Det afgørende er, at vi iværksætter den nødvendige hjælp til børn, der har behov for støtte – uanset forældrenes indkomstgrundlag. Det er det, som blandt andet servicelovens bestemmelser giver kommunerne mulighed for og ikke mindst pligt til.

Skal vi nå målet om at skabe lige muligheder for alle børn, skal vi tage hånd om hele familiens situation ved at hjælpe forældrene med at løse deres grundlæggende problemer, der ofte fører til og fastholder familierne i en social udstødt situation eller i en fattigdomssituation.

Det er derfor også fortsat regeringens politik, at få så mange som muligt ud på arbejdsmarkedet, også selv om de måske ikke har ressourcer til at klare et almindeligt fuldtidsjob.

Regeringen har længe og vedvarende haft fokus på at bekæmpe fattigdom og årsagerne til fattigdommen. Derfor har regeringen det seneste år også sat ind på en række områder med bl.a. en ghettostrategi, en ny psykiatritale og en national civilsamfundsstrategi.

I forhold til de elementer i handlingsplanen, som vedrører Socialministeriets ressort, er jeg enig i flere af de overordnede betragtninger, fx om vigtigheden af tidlig indsats, helhedsorienteret hjælp, betydningen af gode daginstitutioner mv. Derfor er det også noget, som regeringen har fokus på, senest med gennemførelsen af Barnets Reform, som blandt andet styrker den tidlige og forebyggende indsats over for udsatte børn og unge. Med Barnets Reform tydeliggøres fx den skærpede underretningspligt, og der er givet øgede muligheder for at fagfolk kan drøfte bekymringer om udsatte børn

Størstedelen af forslagene er dog for uklart beskrevet til, at jeg er i stand til at kommentere på dem. Jeg vil dog gerne kommentere på de af forslagene, som er mere konkret beskrevet.

I afsnit 3.1 i handlingsplanen står bl.a., at ”*det er afgørende, at det kommunale regelsæt forenkles for at mindske afstanden mellem borger og kommune og fremme muligheder for helhedsorienteret beskæftigelses-, social-, sundheds- og uddannelsespolitisk indsats og sagsbehandling*”. Det er regeringen helt enig i, og det er da også derfor, at regeringen har lagt stor vægt på det regelforenklende arbejde. Således lancerede regeringen i oktober 2009 en samlet plan for mindre bureaukrati i kommuner og regioner ”Mere tid til velfærd”, som i foråret 2011 vil blive fulgt op med en ”Mere tid til velfærd II”. Og som et nyt element har regeringen også gennemgået borgernes oplevelse af bureaukrati med reglerne med en ”Væk med bøvl” kampagne. Resultatet heraf vil ligeledes blive offentliggjort i foråret 2011. Som et led heri har jeg selv lanceret kampagnen ”Væk med de bøvlende regler på det sociale område” med henblik på at se reglerne på det sociale område endnu tættere efter i sømmene. Så afbureaukratisering er absolut noget, som regeringen har fokus på.

I forhold til forslaget om at give mulighed for at give økonomisk hjælp til forsørgelse efter servicelovens regler om særlig støtte til børn og unge er jeg ikke enig, da det ikke er formålet med reglerne. Mulighederne for forsørgelse for de familier, som ikke er i beskæftigelse findes i Beskæftigelsesministeriets regler om bl.a. kontanthjælp, og det mener jeg, at de skal blive ved med. Regeringens politik er, at der skal være et incitament til at arbejde. Men vi skal bekæmpe årsagerne til fattigdom, og det er derfor regeringen har et fokus, der er langt bredere end bare de økonomiske ressourcer.

På samme måde mener jeg heller ikke, at der skal være en automatik i, at kommunerne skal betale husleje for familier, ud over hvad der er mulighed for i dag. Vi bliver nødt til at holde fast i, at det er folk selv, som skal betale deres husleje med de muligheder der er for tilskud, bl.a. boligtilskud. Men vi skal forsøge at undgå, at familier udsættes af deres bolig, herunder sikre, at der er gode muligheder for gældsrådgivning.

Til brug for besvarelsen med hensyn til de øvrige specifikke punkter i handlingsplanen har jeg indhentet bidrag fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Beskæftigelsesministeriet og Undervisningsministeriet.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet oplyser følgende:

”Generelt

Generelt har kommunerne allerede i dag en central rolle i forhold til en indsats i udsatte familier, både i mere bred forstand og via en række konkrete initiativer og puljer. I det kommunale tilskuds- og udligningssystem tages endvidere højde for kommunale forskelle i befolkningens socioøkonomiske sammensætning og de forskelle i udgiftspres, det kan give anledning til.

Sundhedsloven

De forebyggende sundhedsydelse til børn og unge, som beskrevet i sundhedslovens kapitel 36 (§§ 120 – 126), udgør grundlaget for kommunernes indsats overfor børn og unge, herunder også den helhedsorienterede og tidlige indsats overfor de særligt udsatte børn og unge.

Ifølge bestemmelserne skal kommunalbestyrelsen bidrage til at sikre børn og unge en sund opvækst og skabe gode forudsætninger for en sund voksentilværelse. Alle børn og unge med særlige behov skal tilbydes en øget indsats, herunder en øget rådgivning samt yderligere forebyggende undersøgelser ved sundhedsplejerske eller læge. Kommunalbestyrelsen opretter med henblik på at tilgodese børn og unge med særlige behov en tværfaglig gruppe, der skal sikre, at den enkeltes udvikling, sundhed og trivsel fremmes, og at der i tilstrækkelig omfang formidles kontakt til lægefaglig, psykologisk og anden sagkundskab.

De kommunale sundhedsordninger samt de i sundhedslovens § 63 tilbudte syv vederlagsfri forebyggende helbredsundersøgelser ved alment praktiserende læge sikrer sundhedsfremmende og sygdomsfremmende tilbud samt særlige helbredsorienterede indsatser til alle børn og unge, herunder til de særligt udsatte.

Bestemmelserne er uddybet i Indenrigs- og Sundhedsministeriets bekendtgørelse nr. 1344 af 3. december 2010 om forebyggende sundhedsydelse til børn og unge samt i Sundhedsstyrelsens vejledning af samme navn fra 2011.

I henhold til tilskudsreglerne til lægemidler – sundhedslovens afsnit X – er grænserne for medicintilskuddet til lægemidler anderledes for børn. For voksne skal der købes tilskudsberettiget medicin for 865 kr., førend der ydes offentligt tilskud med første procentsats på 50. For børn gælder, at der ydes offentligt tilskud allerede fra første køb og med 60 %.

I henhold til sundhedslovens § 70 yder regionsrådet tilskud til briller til børn under 16 år. Tilskuddet ydes til brilleglas og brillestel ved første anskaffelse, samt når ændrede glas eller ændrede stel er nødvendige. Tilskuddet udgør 35 kr. pr. brillestel samt tilskud til brilleglas fra 16,50 kr. til 59 kr. afhængigt af glastype. hertil kommer tilskud på mellem 8,50 – 22 kr. til glas med prisme-virkning eller toning.

Børn i familier med alkoholproblemer, vold og psykiske lidelser

I skitsen til handlingsplan for bekæmpelse af børnefattigdom peges der på, at der ikke er tilstrækkelig fokus på de børn, der lever i familier, hvor der ud over problemet med lav indkomst er problemer med fx misbrug, vold og psykisk sygdom. Her skal der peges på, at der ofte er et overlap mellem familier, hvor der er rusmiddelproblemer og familier med psykiske vanskeligheder og vold.

Støtten til børn i familier med alkoholproblemer er på projektbasis udviklet i alkoholbehandlingsinstitutionerne i en række kommuner, og en række daginstitutioner og skoler har også arbejdet med at give særlig støtte til disse børn, som kompensation for det omsorgssvigt, de måtte være udsat for i familier med alkoholproblemer.

Børn i familier med alkoholproblemer, udgør en af de store grupper af omsorgssvigtede børn. Ifølge Sundhedsstyrelsen har 44 % af børn anbragt uden for hjemmet alkohol som en del af anbringelsesgrundlaget. Ca. 122.000 børn mellem 0-18 år skønnes at vokse op i familier med alkoholproblemer.

Over en 5årig periode fra 2004 -2009 er der ifølge Sundhedsstyrelsen i ca ¾ af landet kommuner arbejdet med at sikre støtte til disse børn. Støtten er søgt implementeret i familiebehandlingen som familieorienteret alkoholbehandling eller som særlige samtalegrupper for børn.

Sundhedsstyrelsens "Retningslinjer for kommunal godkendelse af alkoholbehandlingssteder" peger på, at kvalificeret alkoholbehandling omfatter familiebehandling.

Satspuljen

"Børns trivsel i udsatte familier med overvægt eller andre sundhedsrisici"

I satspuljeforliget 2010-2013 blev der afsat 46 mio. kr. til en tværfaglig sundhedsfremmeindsats over for børn i sårbare familier. Midlerne udmøntes til 2 modelprojekter, der skal kvalitetsudvikle den kommunale indsats i forhold til børns trivsel i udsatte familier med overvægt eller andre sundhedsrisici. Midlerne kan søges af kommuner, der ønsker at arbejde med ét eller begge af de to modelprojekter udviklet af Sundhedsstyrelsen. Det overordnede formål med puljen er gennem tidlig indsats og med fokus på det tværfaglige samarbejde at afprøve metoder og modeller, som i særlig grad inddrager og anerkender forældrene og deres betydning for barnets trivsel og sundhed. Der er fokus på at styrke forældres kompetencer til at drage omsorg for egen og barnets trivsel og sundhed og dermed reducere de risici, som kan påvirke eller true barnets sunde udvikling. Projekterne igangsættes primo 2011 og har et 4-årigt forløb.

"Kommunens plan mod overvægt" er målrettet forebyggelse og behandling af overvægt blandt børn og deres familier med særligt fokus på socialt udsatte. I alt er der blevet udmøntet 73 mio. kr. til 31 kommunale projekter i perioden 2005-2008. Projekterne, der har fået støtte i 2008, afsluttes med udgangen af 2011. De øvrige projekter er afsluttet. Størstedelen af projekterne har både fokus på rammesættende forebyggende indsatser for alle børn i kommunen, som fx udarbejdelse af mad- og måltidspolitikker i daginstitutioner samt individrettede og mere behandlingsorienterede indsatser for de børn,

der allerede er overvægtige eller i risiko herfor. De individrettede indsatser retter sig i flere af projekterne også mod forældre og søskende. Flere projekter har gennemført forskellige former for forældreuddannelse i forhold til fx sund kost og madlavning, fysisk aktivitet og psykosociale aspekter ved det at ændre livsstil og vaner. Der bliver gennemført en tværgående evaluering af alle projekter, som ifølge Sundhedsstyrelsen forventes færdig primo 2012.”

Beskæftigelsesministeriet oplyser følgende:

”Ad 3.1. Tværgående helhedsorienterede indsatser

Handlingsplanskitsen opfordrer til

- at fjerne kontanthjælpsloft, reduceret starthjælp, 450 timers og 225 timersregel og reducerede ydelser til familier med mange børn
- at stoppe sanktionering gennem træk i ydelser til udsatte forældre.

Hvad angår reducerede ydelser bemærkes, at de nugældende regler indebærer, at det bedre kan betale sig at arbejde, end hvis der blev udbetalt kontanthjælp efter de ikke-regulerede satser.

En arbejdsindkomst er uafhængig af antallet af børn. Det kan derfor være u hensigtsmæssigt at gennemføre et forslag, der kan indebære, at det som følge af et givet antal børn ikke længere kan betale sig for forældrene at arbejde frem for at modtage kontanthjælp. Forslaget er således ikke gennemført.

Det samme gælder forslaget om at stoppe sanktionerne gennem træk i ydelser til udsatte forældre. Loven angiver en række årsager - fx sygdom eller barsel - til, at en person ikke har pligt til konkret at udnytte sine arbejdsmuligheder. Af § 13, stk. 5 i lov om aktiv socialpolitik fremgår, at hvis en ansøger har problemer ud over ledighed, skal kommunen vurdere, om der i det enkelte tilfælde foreligger andre forhold, der kan begrunde, at den pågældende ikke har pligt til at udnytte sine arbejdsmuligheder. Denne bestemmelse har til hensigt at bidrage til, at udsatte kontanthjælpsmodtagere, der ikke er i stand til at reagere efter hensigten på incitamentsfremmende foranstaltninger ikke bliver udsat for sådanne. Herved kan de negative virkninger af sanktionerne modvirkes.

Ad 3.2. Beskæftigelse og ydelser

Handlingsplanskitsen efterlyser:

- en helhedsorienteret indsats med bedre mulighed for at give økonomisk hjælp til bl.a. behandling og psykologhjælp i sammenhæng med den beskæftigelsesmæssige indsats.

- øget brug af mulighederne for revalidering for langvarige kontant-hjælpsmodtagere og uuddannede forsørgere gennem langsigtede planer om opkvalificering og uddannelse.
- mulighederne for støttet beskæftigelse for fattige forsørgere, bl.a. gennem støtte til udvikling af socialøkonomiske virksomheder

Bedre mulighed for økonomisk hjælp

Der eksisterer allerede i dag en række muligheder for, at kommunerne kan yde økonomisk hjælp til eksempelvis behandling og psykologhjælp til økonomisk dårligt stillede personer og familier.

Enkeltydelser efter aktivlovens § 82

Personer kan få hjælp til betaling af udgifter til sygebehandling, medicin, tandbehandling og lignende, der ikke dækkes af anden lovgivning, hvis behandlingen er nødvendig og helbredsmæssigt velbegrunder, og personen ikke har økonomisk mulighed for selv at betale.

Hjælp efter § 82 kan ydes til personer med lav indkomst – herunder eksempelvis studerende og kontanthjælpsmodtagere. Førtidspensionister, der er tilkendt pension efter reglerne fra 1. januar 2003, kan også søge hjælp efter denne regel.

Hjælp efter lov om social pension

Desuden har personer, der opfylder betingelserne efter de sociale pensionslove, mulighed for at søge om almindeligt helbredstillæg til dækning af ydelser, som der ydes tilskud til efter sundhedsloven. Helbredstillægget ydes efter afgørelse fra kommunen efter en konkret individuel og konkret vurdering. Det almindelige helbredstillæg kan bl.a. ydes til medicin, tandlæge, fysioterapi, fodterapi eller psykologhjælp.

Forebyggende og afklarende forløb som led i aktivering

Det kan tilføjes, at der er mulighed for, at der i aktiveringstilbud vil kunne indgå forløb af forebyggende eller afklarende karakter fx i form af psykologhjælp. Det er en forudsætning, at forløbet har et klart beskæftigelsesmæssigt sigte.

Formålet med, at der kan indgå sådanne forløb, er ikke at behandle borgers lidelse, men at afhjælpe lidelsen i et sådant omfang, at personen igen kan være aktiv på arbejdsmarkedet. Tilbuddet skal være målrettet og tilrettelagt konkret i forhold til den enkeltes behov og forudsætninger.

Det kan fx dreje sig om situationer, hvor et korterevarende psykologforløb er en nødvendig forudsætning for, at personen enten kan håndtere personlige barrierer i forhold til at få arbejde, eller at personen kan få bedre indsigt i sine beskæftigelsespotentialer.

Mere revalidering

Hvad angår øget brug af mulighederne for revalidering for langvarige kontanthjælpsmodtagere og uuddannede forsørgere gennem langsigtede planer om opkvalificering og uddannelse kan følgende bemærkes:

Beskæftigelseslovgivningen er indrettet således, at den enkelte kan få det tilbud, som er mest relevant for pågældende med henblik på at opnå udstøttet beskæftigelse. Dette kan fx være et uddannelsesstilbud.

Uddannelsesforløb som aktivering

Efter beskæftigelseslovgivningen er der mulighed for at give tilbud om uddannelse til ledige – herunder også ordinær uddannelse – når det vurderes, at dette bedst og hurtigst kan bringe personen ud af ledigheden. Under tilbuddet modtager personen sin hidtidige forsørgelsesydelse.

Uddannelsesforløb som revalidering

Desuden er der mulighed for revalidering fx i form af uddannelse for personer, som har en dokumenteret nedsat arbejdsevne af fysiske, psykiske eller sociale årsager. Det er en betingelse, at der er en realistisk mulighed for, at revalideringen kan føre til hel eller delvis selvforsørgelse, og at der ikke er andre tilbud efter beskæftigelseslovgivningen, som kan hjælpe personen til selvforsørgelse i stedet for en egentlig revalidering. Under revalideringen modtager personen revalideringsydelse.

Det kan tilføjes, at der pr. 1. januar 2011 blev indført et ændret refusionssystem, som giver kommunerne et større incitament til at give tilbud enten i ordinære uddannelsesforløb eller på virksomhederne.

Socialøkonomiske virksomheder

Hvad angår socialøkonomiske virksomheder, lægger Beskæftigelsesministeriet vægt på, at tilbuddene til ledige gives på rigtige arbejdspladser. Det kan sagtens være på særlige vilkår og med særlige skånehensyn

Umiddelbart er der intet, der i forhold til de gældende ordninger taler for, at svage kontanthjælpsmodtagere samles på særlige arbejdspladser, der er reserverede for denne gruppe.

En effektiv metode, der bringer svage kontanthjælpsmodtagere i arbejde, er, at de kommer ind på almindelige virksomheder, hvor de virker blandt almindelige medarbejdere – eventuelt med skånehensyn og tilskud, hvis det er nødvendigt.”

Undervisningsministeriet oplyser følgende:

”I regeringens folkeskoleudspil Faglighed og frihed indgår lektiehjælp som en del af forslaget om 6-timers sammenhængende skoledag. Det er allerede i

dag udbredt, at der gives tilbud om lektiehjælp på den enkelte folkeskole eller fx i regi af folkebiblioteket. Herudover er der i 2006 udgivet publikationen "Hjælp til skoleliv - erfaringer fra 28 lektiehjælpsprojekter for udsatte børn.

I forhold til alternative undervisningsmuligheder til børn og unge bemærkes det, at der allerede eksisterer en række muligheder for at opfylde undervisningspligten på andre måder end ved at følge den almindelige undervisning i folkeskolen. Det kan fx være i form af erhvervsklasser eller i regi af ungdomsskolen og produktionsskolen. Herudover er det muligt at påbegynde en EGU uden folkeskolens afgangsprøve. Undervisningsministeriet har endvidere givet støtte til iværksættelsen af enkelte forsøgs- og udviklingsprojekter målrettet denne gruppe, såsom erhvervsklasser, fodbold fulton, undervisningsassistenter og erhvervsklasser, som også er målrettet denne gruppe elever.

Ifølge folkeskoleloven har kommunalbestyrelsen pligt til at yde helt eller delvist fripladstilskud til børn i SFO under hensyn til forældrenes økonomiske forhold, eller hvor sociale, pædagogiske eller behandlingsmæssige forhold gør sig gældende.

I regeringens folkeskoleudspil Faglighed og frihed indgår familieklasser, forælderrådgivning samt udviklingen af en forældresamarbejdsstrategi om blandt andet samarbejdet med socialt marginaliserede forældre som en del af forslaget om opprioriteringen af skole-hjem-samarbejdet. Sådanne tiltag kan i høj grad fungere som forebyggende indsatser.

I forbindelse med Ungepakke II er vejledningen med særlig fokus på overgangen fra folkeskolen til ungdomsuddannelse blevet styrket. Herudover er der blevet indført en uddannelsesparathedsvurdering af alle unge. De 15-17-årige forpligtes til at være i uddannelse, beskæftigelse mv., og kommunerne forpligtes til at give tilbud til de 15-17-årige, der kan bidrage til, at den unge kan påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse.

For at fastholde eleverne i erhvervsuddannelsen yder skolen eleverne vejledning og stiller kontaktpersoner til rådighed for eleverne samt formidler social, personlig eller psykologisk rådgivning til elever, der har behov herfor, jf. § 30 i bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser. Det vil for eksempel omfatte brug af mentorer til lektiehjælp og hjælp til at møde rettidigt. Hertil kommer en række satspuljefinansierede projekter, som blandt andet omfatter ung-til-ung mentorordninger, og initiativer som Fastholdelseskarakvanen og Brug for alle unge, der også har til formål at understøtte socialt belastede unges deltagelse i en ungdomsuddannelse. Endvidere rejser Undervisningsministeriets Kvalitetspatrulje i 2010-2012 rundt til alle erhvervsskoler i Danmark for at videreformidle viden, erfaringer og inspiration på tværs af skolerne.

De økonomiske rammer for unges deltagelse i erhvervsuddannelserne er allerede til stede, idet der ikke er brugerbetaling på uddannelserne”.

Benedikte Kiær

/ Lars Møller Christiansen